

Maturitní témata – Základy společenských věd

školní rok 2023/2024

1. CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU PSYCHOLOGIE

- obecná charakteristika předmětu psychologie, vznik vědy a její využití v praxi
- významné psychologické směry a jejich představitelé
- metody psychologického výzkumu

2. PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI A INTELIGENCE

- lidská osobnost a podstata lidské psychiky
- typologie osobnosti (Hippokrates, Freud, Jung, Eysenck, Big 5, Kretschmer)
- inteligence

3. VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE

- vlivy na vývoj osobnosti, vývojové etapy a jejich charakteristika
- významné vývojové teorie
- socializace jedince

4. PSYCHICKÉ PROCESY A PSYCHICKÉ STAVY

- popis rozdílů mezi psychickými stavy a procesy a jejich zařazení
- psychické procesy (poznávací, motivační, paměťové)
- psychické stavy (pozornost, citové stavy)
- psychické vlastnosti (schopnosti, rysy, temperament, charakter)

5. PSYCHOPATOLOGIE A PSYCHOLOGIE DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

- příčiny vzniku psychických poruch, definice psychických poruch a jejich dělení
- vybrané psychické poruchy (deprese, schizofrenie, bipolárně afektivní porucha)
- stres
- duševní hygiena

6. CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU SOCIOLOGIE

- podstata sociologie, struktura sociologie a změny ve společnosti vedoucí k jejímu vzniku
- stručný vývoj a významné osobnosti sociologického myšlení, osobnosti české sociologie
- metody a techniky výzkumu společnosti

7. SOCIÁLNÍ ÚTVARY A STRUKTURA SPOLEČNOSTI

- základní sociální útvary – sociální agregát, druhy sociálních skupin, jejich znaky a charakteristika
- rodina jako primární skupina, její druhy a funkce ve společnosti, současná rodina
- sociální struktura – sociální role a status, sociální mobilita
- stratifikace společnosti
- národ, národnostní menšiny a jejich postavení ve společnosti
- minorita a elita, postavení minority ve společnosti

8. SOCIÁLNÍ PROCESY A JEVY

- sociální změna a sociální procesy typické pro jednotlivé historické koncepce lidské společnosti
- komunikace (její schéma, druhy a formy) a sociální dovednosti – chyby v procesu sociálního poznávání, asertivita; masová komunikace, konflikt a konsenzus
- kultura, znaky a její funkce, prvky, druhy, multikultura, masová kultura
- sociální kontrola a sociálně patologické jevy a deviantní chování

9. ÚVOD DO PRÁVA

- pojem práva a jeho význam, vývoj a formy práva
- historické právní dokumenty
- právo a právní věda
- objektivní a subjektivní právo
- právní řád ČR
- právní systémy
- právní normy, jejich platnost a působnost, druhy právních norem, vztah mezi právními a morálními normami
- právní vztahy a právní skutečnosti

10. ÚSTAVA

- charakteristika ústavy, její druhy a význam v demokratickém právním státě
- ústavní pořádek ČR, Ústava ČR (legislativa, exekutiva a jurisdikce, princip brzd a rovnováh, volební systémy ČR) a Listina základních práv a svobod (práva dle Listiny)
- legislativní proces v ČR

11. VEŘEJNÉ PRÁVO

- správní právo (jeho obsah, správní řízení, charakteristika obce, její působnost, území obce, orgány obce – jejich složení a pravomoci)
- trestní právo (trestní právo hmotné – jeho obsah, základní terminologie, trestní právo procesní – trestní řízení)
- orgány právní ochrany

12. SOUKROMÉ PRÁVO

- občanské právo (občanské právo hmotné – předmět právního vztahu, vlastnictví a jeho druhy, dědické právo, závazkové právo – smlouvy, občanské právo procesní – občanské soudní řízení)
- rodinné právo (předmět rodinného práva, manželství, sňatek a jeho druhy, překážky manželství, práva a povinnosti účastníků právního vztahu, prameny práva)
- pracovní právo (podstata právního vztahu, pracovní poměr, jeho druhy, možnosti zrušení pracovního poměru, pracovní podmínky mladistvých)

13. CHARAKTERISTIKA A PŘEDMĚT POLITOLOGIE

- podstata a předmět studia politologie – stručný pohled na dějiny politologie se zaměřením na významné osobnosti, současná politologie
- pojem „stát“ a vznik státu, teorie vzniku státu a jeho podstata, funkce státu
- jednotlivé typy států podle státního zřízení, rozložení moci, územní struktury
- formy vlády

14. DEMOKRACIE, POLITICKÉ IDEOLOGIE A DOKTRÍNY

- principy demokracie a demokratický právní stát a jeho fungování, druhy demokracie
- politický pluralismus, politické strany a hnutí
- charakteristika jednotlivých politických ideologií – liberalismus, konzervatismus, socialismus, komunismus, nacionalismus, anarchismus, rasismus, feminismus a významné osobnosti

15. POLITICKÉ SYSTÉMY

- politický systém – konstituční monarchie Velké Británie
- prezidentská republika – USA (prezidentské volby v USA)

- semiprezidentský systém – Francie
- parlamentní republika ČR, SRN
- přímá demokracie v Evropě

16. EVROPSKÁ INTEGRACE

- EU – historie integračního procesu
- proces rozšiřování EU, členské státy
- cíle EU – Eurozóna, Schengenský prostor
- fungování EU – instituce EU
- vztah EU a ČR

17. SVĚTOVÁ INTEGRACE

- základní myšlenka a principy světové integrace
- NATO – vznik, orgány, cíle a místa působení, ČR a NATO, NATO x Varšavská smlouva
- OSN – orgány a cíle
- světová ekonomická integrace – OECD, OPEC, CEFTA, GATT, G 8, Visegrád, Rada Evropy, WTO

18. ÚVOD DO EKONOMIE, ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ JEVY

- podstata předmětu ekonomie a ekonomiky, mikroekonomie a makroekonomie
- základní ekonomická terminologie (ekonomické statky, služby, výrobní zdroje, omezenost zdrojů, ekonomické systémy, základní ekonomické subjekty)
- tržní hospodářství – nabídka a poptávka a jejich působení na trhu, rovnováha trhu
- konkurence a její důsledky pro trh, její formy a druhy
- tržní selhání

19. FORMY PODNIKÁNÍ

- podnikání (náklady, výnosy, zisk)
- živnostenské podnikání (druhy živností, založení živnosti a povinnosti živnostníka)
- základní druhy obchodních společností
- marketing

20. PENÍZE A MONETÁRNÍ POLITIKA

- vznik, podstata a funkce peněz, historie směny na trhu
- bankovní soustava – centrální banka a její monetární politika
- komerční banky a ostatní finanční instituce a jejich služby
- cenné papíry a burzy

21. FISKÁLNÍ POLITIKA

- daně a jejich význam, zásady daňové politiky
- daňová soustava
- státní rozpočet

22. STABILIZAČNÍ POLITIKA STÁTU

- nezaměstnanost, její druhy
- hospodářský růst, cyklické kolísání výkonu ekonomiky a jeho fáze
- národní hospodářství – ukazatele HDP, HNP, ekonomické sektory národního hospodářství, metody měření produktu
- inflace a její dopad na trh

23. ÚVOD DO FILOZOFIE A POČÁTKY ANTICKÉ FILOZOFIE

- vznik, předmět studia a základní filozofické otázky, filozofické disciplíny
- vztah filozofie k ostatním vědám
- vztah filozofie a náboženství
- počátky filozofie v antickém Řecku – pralátka
- elejská škola jako polemika se starověkou dialektikou a Herakleitovou filozofií
- atomisté a jejich předchůdci

24. KLASICKÁ ŘECKÁ FILOZOFIE A FILOZOFIE HELÉNISMU

- Sokratova dialektika
- Platónův objektivní idealismus, nauka o idejích, názory na společnost a stát
- Aristoteles a jeho logika, pojetí idejí, kategorie, nauka o formě a látce, politické názory
- hlavní směry helénistického období

25. STŘEDOVĚKÁ A RENESANČNÍ FILOZOFIE

- Bible jako pramen křesťanství, podstata křesťanství a jeho šíření
- patristika, osobnost a filozofie sv. Augustina
- spor o universalie rané scholastiky, vrcholná scholastika a osobnost Tomáše Akvinského
- rysy renesanční filozofie a doby
- přírodní filozofie, rozvoj astronomie, zámořské objevy – G. Bruno, M. Koperník, J. Kepler, G. Galilei
- společenská koncepce – stát a teorie společenské smlouvy – T. Hobbes, N. Machiavelli, renesanční utopisté – T. More, T. Campanella,

26. NOVOVĚKÁ A OSVÍCENSKÁ FILOZOFIE

- novověký racionalismus v Evropě – R. Descartes, B. Spinoza, W. G. Leibniz
- ostrovní empirická filozofie v novověku: J. Locke, subjektivní idealismus G. Berkeleyho, D. Hume, F. Bacon
- filozofie osvícenství, francouzské osvícenství 18. stol. – Ch. Montesquieu, J. J. Rousseau, Voltaire
- německé osvícenství v osobě I. Kanta
- německý idealismus – J. G. Fichte (Já), W. Schelling, Hegelovo učení o seberozvoji ducha a jeho dialektika

27. FILOZOFIE 19. STOLETÍ

- dialektický materialismus – hlavní díla a názory K. Marxe
- francouzský a anglický pozitivismus a jeho představitelé
- iracionalismus a voluntarismus v 19. stol v Německu – A. Schopenhauer, F. Nietzsche

28. FILOZOFIE OD PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ AŽ PO SOUČASNOST

- existencialismus a filozofie existence – S. Kierkegaard, J. P. Sartre, A. Camus, K. Jaspers
- Martin Heidegger a rozpracování otázky bytí
- Ludwig Wittgenstein a otázka hranic jazyka
- pragmatismus (James, Dewey)
- fenomenologie (Husserl)
- postmodernismus

29. ZÁKLADY RELIGIONISTIKY I.

- úvod do religionistiky
- polyteistická náboženství, východní náboženství: konfucianství, taoismus, buddhismus
- alternativní náboženské společnosti (sekty) a jejich vliv na společnost

30. ZÁKLADY RELIGIONISTIKY II.

- hlavní světová monoteistická náboženství a jejich zastoupení v globální společnosti
- islám, judaismus, křesťanství